Kulturutskottets betänkande 1989/90:KrU5

Kultur- och mediestatistik

1989/90
KrU5

Sammanfattning

Utskottet behandlar i betänkandet förslag i en motion som syftar till att förbättra statistiken beträffande kultur och medier. Utskottet avstyrker motionsyrkandena med hänvisning till bl.a. pågående utredning om reglerna för statistikproduktionen och kommande budgetbehandling av anslag till statistiska centralbyrån (SCB).

Motionen

1988/89:Kr273 av Ingrid Sundberg m.fl. (m)

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förbättrad kvalitet för kultur- och mediestatistik,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att insamlandet av underlag för kultur- och mediestatistik bör ha stöd i författning.

Statistikprogram för kultur- och medieområdet 1990/91 — 1992/93

Statistiska centralbyrån (SCB) presenterar fr.o.m. 1987/88 planerna för statistikverksamheten i form av treårsprogram politikområdesvis. I april 1989 presenterade SCB det andra treårsprogrammet för politikområdet kultur och medier. Det avser perioden 1990/91 — 1992/93.

I programmet görs först en avgränsning av området till att avse i princip verksamhet som ingår under någon av rubrikerna Kulturverksamhet m.m. och Massmedier m.m. i utbildningsdepartementets budget. Därutöver omfattar programmet stödet till viss folkbildning.

Statistikprogrammets mål redovisas. Därvid tas bl.a. upp frågor om statistikens tillgänglighet, dvs. i vilka former den skall publiceras, frågor om statistikens kvalitet och aktualitet samt frågor om möjligheterna att minska kostnaderna för statistikproduktionen. En målsättning bör enligt SCB vara att all redovisning i statistiska meddelanden av primärdata som SCB samlar in för kultur- och mediestatistiken skall göras senast inom 12 månader efter redovisningsperiodens utgång och

1 *Riksdagen 1988/89. 13 saml. Nr 5*

om möjligt tidigare. SCB pekar i sammanhanget på problem med att vissa uppgiftslämnare inte lämnat uppgifter inom utsatt tid. Därför är det enligt SCB:s mening nödvändigt med ett författningsstöd i fråga om skyldighet att lämna uppgifter. Denna fråga utvecklas inte närmare.

SCB avslutar programmet med att redovisa olika behov av förändring och utveckling samt inom vilka områden detta kräver medelstillskott utöver nu tillgängliga ramar, nämligen 250 000 kr. vart tredje år fr.o.m. budgetåret 1991/92 för kulturstatistisk översiktspublikation, 200 000 kr. per år fr.o.m. budgetåret 1990/91 för löpande kulturmiljövårdsstatistik, 525 000 kr. budgetåret 1990/91 för en undersökning av kulturarbetarnas förhållanden samt 50 000 kr. per år fr.o.m. budgetåret 1990/91 för utvidgning av löpande massmediestatistik. Vidare bedöms det föreligga ett behov av ett medelstillskott om 100 000 kr. per år fr.o.m. budgetåret 1990/91 för utveckling av massmediestatistiken.

Undersökning av konstnärernas förhållanden

På kulturutskottets förslag beslöt riksdagen vid riksmötet 1988/89 att anvisa 500 000 kr. till konstnärsnämnden för att möjliggöra en kartläggning av konstnärernas ekonomiska och sociala förhållanden. Utskottet anförde därvid att aktuella kunskaper i dessa frågor är en förutsättning för att samhällets insatser för konstnärerna skall kunna få en inriktning som gör att de kommer till bäst nytta (bet. 1988/89:KrU16 s. 8, rskr. 183).

Konstnärsnämnden har givit SCB i uppdrag att utföra undersökningen. För närvarande utarbetar konstnärsnämnden och SCB i samarbete med Författarförbundet och Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS) en enkät som avses sändas ut i februari 1990.

Översyn av de statliga insatserna för att förbättra konstnärsskapets villkor

Regeringen beslöt den 8 juni 1989 att en särskild utredare skulle tillkallas för att bl.a. kartlägga de konstnärliga och litterära yrkesutövarnas arbetsvillkor och utvärdera hittills gjorda statliga insatser för dessa yrkesgrupper (dir. 1989:30). Utredaren skall bl.a. kartlägga hur arbetsvillkoren för konstnärliga och litterära yrkesutövare har förändrats över en tjugoårsperiod och översiktligt beskriva kulturarbetsmarknadens utveckling. Vad gäller statistiskt underlagsmaterial och annan information om faktiska förhållanden bör utredaren så långt som möjligt utnyttja befintliga uppgifter hos berörda myndigheter m.m. Uppdraget skall redovisas före utgången av april 1990.

Statistikregelutredningen

Regeringen beslöt den 10 december 1987 att en särskild utredare (C 1987:03) skulle tillkallas för att från formella utgångspunkter se över föreskrifterna på det statliga statistikområdet och utarbeta förslag till ett förenklat regelsystem för statistikproduktionen. I direktiven (dir. 1987:53) för utredningen hänvisas till att med 1974 års regeringsform gäller betydligt strängare regler än tidigare för en statlig förvaltningsmyndighets möjligheter att utan riksdagens medgivande ålägga andra att lämna uppgifter. Numera fordras det sålunda enligt 8 kap. 3 och 5 §§ regeringsformen i princip föreskrifter i lag för att man skall kunna kräva in uppgifter från andra än statliga myndigheter, exempelvis enskilda, företag eller kommuner, eftersom det är fråga om åliggande. I viss utsträckning kan dock riksdagen i lag bemyndiga regeringen att besluta sådana föreskrifter.

I direktiven sägs bl.a. att utredaren bör ta fram enklare regler för den statliga statistikproduktionen. Vidare skall utredaren överväga behovet av en särskild lag om den statliga statistikproduktionen och ta fram förslag till andra föreskrifter som kan behövas. De föreskrifter som regeringen bör besluta om bör samlas i en statistikförordning. Utredaren bör samråda bl.a. med stat—kommun-beredningen (C 1982:02) i fråga om kommunernas uppgiftsskyldighet, med normgruppen (I 1983:H) i fråga om företags och enskildas uppgiftsskyldighet och med organisationer eller andra som kan anses företräda de näringsidkare och kommuner som skall lämna uppgifter.

Arbetet i utredningen skall slutföras före utgången av år 1989.

Utskottet

I motion Kr273 (m) framhålls att det behövs en väl fungerande statistik för att skapa underlag för bedömningar huruvida de fastställda kulturpolitiska målen uppfylls. Sådan statistik är också nödvändig som underlag för den kulturpolitiska debatten. Motionärerna erinrar om att kulturrådets uppgifter att fördela statliga kulturmedel vidgats, vilket i sin tur ökar behovet av statistiskt underlag för fördelningsbeslut. Motionärerna anser också att det är nödvändigt att allmänheten får besked om i vilken grad statliga medel har påverkat verksamheten inom kulturområdet.

Kultur- och mediestatistiken bör enligt motionärernas mening få en förbättrad aktualitet. De påpekar att boken "Kulturstatistik 1980—1984" kom ut först 1987 och att vissa uppgifter i boken då inte längre var aktuella. Motionärerna anser också att som ett av målen för kultur- och mediestatistiken bör fastställas att all redovisning i statistiska meddelanden av primärdata som SCB samlar in direkt till kultur- och mediestatistiken skall göras senast inom 12 månader efter redovisningsperiodens utgång och om möjligt — med hänsyn till befintliga resurser — tidigare.

I motionen uppmärksammas också SCB:s problem med uppgiftsvägran i vissa fall. Motionärerna anser att det inte är acceptabelt att uppgiftslämnare, vars verksamhet bekostas med allmänna medel, vägrar att lämna de begärda statistikuppgifterna. Riksdagen bör därför som sin mening ge regeringen till känna att insamlandet av underlag för kultur- och mediestatistiken bör få stöd i författning.

Utskottet instämmer med vad som anförs i motionen om betydelsen av att det finns en aktuell kultur- och mediestatistik av god kvalitet. Statistiska uppgifter är en viktig del av underlaget när beslut skall fattas på central, regional och lokal nivå om den fortsatta utvecklingen inom kultur- och medieområdet och om fördelningen av medel till olika ändamål. Det är också nödvändigt att genom tillgång till relevanta statistiska uppgifter kunna belysa och värdera effekterna av vidtagna åtgärder inom området. Mot denna bakgrund är det enligt utskottets uppfattning värdefullt att det nu föreligger ett av SCB utarbetat statistikprogram för kultur och medier under perioden 1990/91—1992/93.

Utskottet har i ett föregående avsnitt av betänkandet redovisat att SCB i statistikprogrammet för sin del har fastställt som ett av målen för statistikproduktionen att redovisningen i statistiska meddelanden skall göras senast inom 12 månader efter referensperiodens utgång och om möjligt tidigare. Detta bedöms kunna uppnås vid en oförändrad anslagsnivå för denna del av kultur- och mediestatistiken. SCB har vidare angivit i vilka avseenden det behövs medelstillskott för att avsedd kvalitet och aktualitet skall kunna uppnås inom kultur- och mediestatistiken. SCB anmäler därvid bl.a. ett medelsbehov av 250 000 kr. vart tredje år fr.o.m. budgetåret 1991/92 för produktion av en kulturstatistisk översiktspublikation. Programmet har nyligen överlämnats till regeringen. Det blir således tillfälle för riksdagen att i samband med kommande års budgetbehandling ta ställning till frågan om vilka resurser som skall ställas till SCB:s förfogande för bl.a. kultur- och mediestatistik.

Utskottet vill i sammanhanget erinra om att ett förbättrat statistiskt underlag för bedömningar av konstnärernas förhållanden bedöms kunna föreligga mot slutet av år 1990, när konstnärsnämnden redovisar den kartläggning som riksdagen på förslag av kulturutskottet anvisade medel till våren 1989 (bet. 1988/89:KrU16 s. 8. rskr. 183). Detta innebär att denna statistik kan föreligga minst ett år tidigare än vad SCB förutsatt i sitt program, där medelsbehov anmälts för en sådan undersökning först budgetåret 1990/91.

Vidare gör för närvarande en av regeringen särskilt tillkallad utredare en översyn av de statliga insatserna för att förbättra konstnärsskapets villkor (dir. 1989:30). Översynen skall grundas på tillgängligt statistiskt material och redovisas före utgången av april månad 1990. Utskottet har inhämtat att utredaren kommer att kunna använda bl.a. vissa bearbetningar av tillgängligt statistiskt material som konstnärsnämnden redan låtit göra. Eftersom översynen skall redovisas redan under våren 1990, kommer utredaren emellertid inte att kunna utnyttja resultaten av konstnärsnämndens och SCB:s nyligen påbörjade undersökning, vilka avses redovisas under hösten 1990. Resultaten av översynen och

konstnärsnämndens undersökning kommer emellertid att kunna komplettera varandra och bör kunna bli av värde som underlag för kommande ställningstaganden inom denna del av kulturpolitiken.

Motionärerna aktualiserar frågan om behovet av författningsstöd för SCB då det gäller infordrande av statistikunderlag. SCB har nämligen vissa svårigheter att få in begärda uppgifter. Utskottet har noterat att SCB i sitt statistiksprogram för kultur- och medieområdet uppmärksammat denna fråga.

Det är givetvis av avgörande betydelse för statistikens kvalitet att den bygger på ett så fullständigt material som möjligt. Utskottet har i ett föregående avsnitt redovisat att en av regeringen tillkallad utredning, statistikregelutredningen (C 1987:03, dir. 1987:53), har till uppgift att överväga behovet av en särskild lag om den statliga statistikproduktionen. Utskottet har inhämtat att utredningen kommer att ta kontakt med de olika avdelningarna inom SCB under hösten 1989 för att diskutera de problem som kan föreligga, bl.a. i fråga om uppgiftsinsamlandet. Utskottet anser att utredningsarbetet inte bör föregripas.

Med hänvisning till vad utskottet redovisat om SCB:s treåriga statistikprogram och om pågående utredningsarbete beträffande statistikproduktion och regler för insamlande av statistik samt till att riksdagen senare får tillfälle att ta ställning till såväl budgetfrågor som frågor rörande lagstiftning m.m. föreslår utskottet att riksdagen avslår yrkandena 1 och 2 i motion Kr273.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *förbättrad aktualitet för kultur- och mediestatistik*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Kr273 yrkande 1,

2. beträffande *författningsstöd för insamlande av statistiksuppgifter*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Kr273 yrkande 2.

Stockholm den 7 november 1989

På kulturutskottets vägnar

Ingrid Sundberg

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Åke Gustavsson (s), Maja Bäckström (s), Berit Oscarsson (s), Jan Hyttring (c), Anders Nilsson (s), Lars Ahlmark (m), Sylvia Pettersson (s), Erkki Tammenoksa (s), Leo Persson (s), Lars Ahlström (m), Margareta Fogelberg (fp), Stina Gustavsson (c), Alexander Chrisopoulos (vpk), Kaj Nilsson (mp), Ulla Berg (s) och Lola Björkquist (fp).